

Possiska Lancasterskolan

Renovering av puts mm 2014

Possiska Lancasterskolan - renovering av puts mm 2014
Hällekis 9:2, Medelplana sn
Götene kn, Västergötland
Antikvarisk slutbesiktningsrapport
Thomas Carlquist
Byggnadshistorisk rapport 2014:25

Renovering av puts på
”Possiska Lancaster Scholan”,
Hällekis 9:2,
Medelplana socken i Götene kommun, Västergötland.

Antikvarisk slutbesiktningsrapport.

Renoveringsarbeten har utförts på rubricerade byggnad under antikvarisk medverkan av Västergötlands museum genom undertecknad. Med anledning av att arbetena avslutats har antikvarisk slutbesiktning utförts den 15 okt. 2014. Närvarande vid besiktningen var även för målerientreprenören, Benny Claesson.

Tavla av kalksten ovanför entrédörren. Mars 2014.

Bakgrund

Denna lilla skolbyggnad (Possiska eller Posseska Lancasterskolan) skall vara byggd så tidigt som på 1830-talet (andra uppgifter nämner 1841), av det lokala byggnadsmaterialet kalksten. Kanske möjliggjorde en donation från det närbelägna godset Hellekis uppförandet. ”Välborna Hoffröken Louise Posse” på Hellekis har nämnts. Från hembygdsföreningens hemsida: ”..Undervisningen började redan 1832, tio år innan lagen om folkskolor kom till. Fastigheten ägs nu av Kinnekulle Hembygdsförening. ”

Sedan en ny större skolbyggnad uppförts 1854 övergick den gamla skolan att bli lärarbostad. Undervisningen i den yngre lades ned i slutet av 1950-talet, och den äldre ”Byggnaden skänktes 1958 av Kinnekulle kommun, och tomten 1981 av Götene kommun. Skolan öppnas någon gång under året av hembygdsföreningen. Fastigheten inrymmer skolsal samt lärarbostad med en kammare samt kök.”

Skolhuset är murat av kalksten och putsat med spritputs där knutar och fönsteromfattningar är utförda i slätputs. Idag är huset avfärgat i en gulrosa ton med vita slätputsade partier. Även fönstren är vitmålade. Den flagnande färgen på de slätputsade delarna avslöjar att dessa tidigare varit avfärgade i en mera varmgrå, lite mörkare ton. På baksidan finns en mindre utbyggnad, sannolikt tillkommen i början av 1900-talet. Dörrar och fönster ger intryck av ha bytts ut i mitten av 1900-talet, eventuellt när byggnaden kom i föreningens ägo. Vid sidan av nocken på det enkupiga tegeltaket står en skorsten av kalkstenshällar, en s.k. hallaskorsten, typisk för Kinnekulle med omnejd liksom för byggnadstiden.

Kulturhistorisk status

Huset ligger inom riksintresse för kulturmiljövården. Skolan är uppmärksammas i byggnadsinventering över Götene kommun 1977. Skolhuset ingår där tillsammans med herrgårdarna Råbäck och Hellekis i ett utvalt område X:1.

Skadebild - föreslagna åtgärder

Lagning av puts som skadats på grund av tidigare målning med felaktig eller olämplig färgtyp. Ansökan innehöll inga detaljerade uppgifter om avsedda åtgärder, men museet menade att löst sittande puts ska ersättas med nytt hydrauliskt kalkbruk med spritsten av runt naturgrus, om lagningar i fasadytorna blev aktuell. Eventuella tidigare lagningar med hårdare puts borde, om de var dåliga, knackas ned och ilagas med samma hydrauliska bruk. Eventuellt behövde de nuvarande färglagren tvättas ned med t ex högtryckstvätt. Till ny avfärgning skall i första hand kalkfärg användas, t ex en s.k. kalkfärg special, avsedd för två strykningar, om putsskikten är i acceptabelt skick. Om det skulle visa sig att bruket helt eller delvis är cementhaltigt men för övrigt i gott skick, kan en kc-färg, t ex Hydraulit, användas. Museet diskuterade detta med entreprenören innan arbetena påbörjades.

Syfte

Att reparera skador och därigenom bromsa skadebildningen och trygga byggnadens fortbestånd.

Aktuella åtgärder

Åtgärda skador och brister enligt ovan, dvs avlägsna felaktiga färglager och avfärga med lämplig färgtyp.

Arbetsbeskrivning

Ingen annan än diskussioner mellan museet och entreprenören.

Utförda åtgärder

- Befintlig organisk färg på knutar och fönsteromfattningar har avlägsnats genom slipning.

- Skador i putsen, uteslutande på de slätputsade partierna, har ilagats med hydrauliskt kalkbruk.
- Knutar och fönsteromfattningar har avfärgats med kc-färg Hydraulit från Må-larkalk (eftersom osäkerhet rådde beträffande putsens kvalitet efter slipning) i gråbeige kulör NCS 2005-Y20R, vilken bedömdes likna en underliggande äldre kulör på dessa partier.
- Fönstren målade med vit linoljefärg, fabrikat Engvall & Claesson. Inget trä var i behov av byte.
- Dörrarna målades med linoljefärg i samma kulör som tidigare, grågrön NCS 3010-G60Y.
- Stentavlans träram ommålade och de svarta bokstäverna imålade.
- Huvudentrés foder/omfattning skall målas med linoljefärg i samma kulör som knutar och fönsteromfattningar. Ännu i oktober 2014 ej utfört.

Kommentar

Lagning av skador i och omfärgning av sockel har inte utförts vid denna reno-
vering.

Administrativa uppgifter

Kostnader

Arbetet var kostnadsberäknat till 39.000 kr.

Byggnadsvårdsbidrag

Bidrag till vård av kulturhistoriskt värdefull bebyggelse: 19.000 kr. Beslut om
bidrag från länsstyrelsen Västra Götalands län 2014-04-09.

Antikvarisk medverkan

Thomas Carlquist, Västergötlands museum, Skara.

Beställare

Kinneulle hembygdsförening, Smedjebacken, 533 94 Hällekis.

Entreprenör puts

Murarn Kinneulle, Magnus Eriksson, Forshem Smedjevägen 3, 533 94 Hälle-
kis.

Entreprenör måleri

Hällekis Måleri AB, Benny Claesson, Mosippsvägen 5, 533 74 Hällekis.

Byggmöten

-

Besiktningar

Inledande besiktning och diskussion med anledning av att museet fick ärendet på remiss under våren 2014. Besiktning inför påbörjad renovering samt besiktningar på arbetsplatsen ett par gånger under tiden som arbete pågått. Antikvarisk slutbesiktning den 15 oktober 2014.

Tidsperiod

Arbetena utfördes under olika perioder sommaren och hösten 2014.

Fotodokumentation

Digital fotografi. Bilderna förvaras på Västergötlands museum, Skara.

Handlingar

Handlingar i ärendet sökes i Västergötlands museums arkiv under Medelplana, diariern VGR 48-2014, resp. VGM 43-2014, samt hos Länsstyrelsen Västra Götalands län under diariern 434-35822-2013. Västergötlands museums projektnr var 14006.

Besiktningens utlåtande

Vid slutbesiktningen den 15 okt. 2014 konstaterades att arbetena enligt ovan var avslutade. Sockeln är som nämnts inte åtgärdad. Efter vad läns museet erfar har arbetena utförts väl och i förekommande fall enligt museets rekommendationer. Utförda arbeten godkändes från antikvarisk synpunkt den 17 okt. 2014.

VÄSTERGÖTLANDS MUSEUM

Skara i december 2014

Thomas Carlquist
1:e antikvarie

Fotografier

Omslagsbild: Possiska skolan i Medelplana i slutskedet av renoveringen. Sept. 2014. Foto: Thomas Carlquist.

Foto: Thomas Carlquist

Possiska skolan sedd från en närliggande fd lärarbostad med trädgård. Foto sept. 2014.

Den fd skolan ligger helt nära landsvägen ner mot herrgårdarna Hellekis och Råbäck. Mars 2014.

Foto: Thomas Carlquist

Skolhuset före renoveringsarbetena sommaren 2014. Utbyggnaden torde härröra från en ombyggnad i början av 1900-talet. Foto mars 2014.

Knutar och fönsteromfattningar hade tidigare målats med olämplig organisk färg, som hade börjat flaga av. På fönstrets omfattning t.v. kan man också ana att den tidigare kulören hade varit mera gråbeige. Fasaderna är i betydligt bättre skick. Mars 2014.

Foto: Thomas Carlquist

Ovan vänster: Omfattningen till den norra ingången uppvisade stora sprickor.
Ovan höger: Huvudingångens omfattning skiljer sig från övriga genom att vara av trä.
Mars 2014.

Olika metoder provades för att avlägsna den organiska färgen. Blästring (A) resulterade i en alltför grov och ojämn yta, medan en slipning (B) med ett oscillerande verktyg verkade vara mer skonsam och effektiv. Metoden var dock tidskrävande. Fönstren och blecken nymålade. Juni 2014.

Magnus Eriksson använder ett slipverktyg för att ta bort den olämpliga färgen. Juni 2014.

Foto: Thomas Carlquist

*All organisk färg borttagen från omfattningarna.
 Höger: Dörrbladet målat ljus olivgrönt och omfattningen vit, senare ommålad till samma varmgrå kulör som övriga omfattningar. Tavlan påbättrad. Aug. 2014.*

Arbetena på skolhuset snart färdigställda. Sept. 2014.

Foto: Thomas Carlquist

*Fasadyornas puts har inte behövt röras vid denna renovering. Renovering av sockeln återstår.
Okt. 2014.*

Fasad mot vägen och mot nordost. Putsskadan i dörrens omfattning lagad. Okt. 2014.

Rapporter 2013-2014 i ämnet bebyggelse från Västergötlands museum

- 2013:1 Åkleby bro vid Sörbylunds kraftstation. Frösve socken, Skövde kommun, Västergötland. Renovering/ombyggnad 1996. Antikvarisk slutbesiktningsrapport.
- 2013:2 Projekt Uppdatering Bebyggelseregistret – Kyrkor. Bebyggelsehistorisk rapport.
- 2013:3 Gudhammar. Gudhammar 2:11, Hova socken, Gullspångs kommun, Västergötland. Renovering av spannmålsmagasin 2012. Antikvarisk slutbesiktningsrapport.
- 2013:4 Råda kyrka. Råda socken, Lidköpings kommun, Västergötland. Omläggning av spåntak 2010. Bebyggelseantikvarisk rapport.
- 2013:5 Södra Fågelås kyrka. Södra Fågelås socken, Hjo kommun, Västergötland. Spånomläggning 2011. Bebyggelseantikvarisk rapport.
- 2013:6 Håle-Tängs kyrka. Håle socken, Grästorps kommun, Västergötland. Renovering 2009-2012. Byggnadshistorisk rapport.
- 2013:7 Förslag till bevarandeplan för Källby kyrkogård. Götene kommun, Västergötland. Byggnadshistorisk rapport.
- 2013:8 Förslag till bevarandeplan för Skeby kyrkogård. Götene kommun, Västergötland. Byggnadshistorisk rapport.
- 2013:9 Förslag till bevarandeplan för Broby kyrkogård. Götene kommun, Västergötland. Byggnadshistorisk rapport.
- 2013:10 Förslag till bevarandeplan för Hangelösa kyrkogård. Götene kommun, Västergötland. Byggnadshistorisk rapport.
- 2013:11 Förslag till bevarandeplan för Ullervads kyrkogård. Mariestads kommun, Västergötland. Byggnadshistorisk rapport.
- 2013:12 Stora Flyhov. Flyhov 1:1, Husaby socken, Götene kommun, Västergötland. Restaurering av vävtapeter 1995-1996. Antikvarisk slutbesiktningsrapport.
- 2013:13 Vinköls kyrka. Vinköls socken, Skara kommun, Västergötland. Ut- och invändig renovering 2011-2012. Antikvarisk slutbesiktningsrapport.
- 2013:14 Skålltorp. Skålltorp 2:4, Skärvs socken, Skara kommun, Västergötland. Renovering av skiftesverkslada 2012-2013. Antikvarisk slutbesiktningsrapport.
- 2013:15 Vård- och underhållsplan för Västergötlands museums byggnader. Fornbyn, Kråks, Heljesgården, Johannas stuga och Ölanda kapell. Skara, Bolums och Istrums socknar, Skara och Falköpings kommuner, Västergötland. Byggnadshistorisk rapport.
- 2013:16 Skallmeja kyrka. Skallmeja socken, Skara kommun, Västergötland. Omläggning av kyrkogårdsmur 2013. Bebyggelseantikvarisk rapport.
- 2013:17 Garage, Mössebergsparken. Mösseberg 49:50, Falköpings socken, Falköpings kommun, Västergötland. Renovering av tak och stomme. Antikvarisk slutbesiktningsrapport.
- 2013:18 Villorna Eira, Svea, Götha och Societetshuset i Hjo. Del av Hjo Norr 3:59, Hjo socken, Hjo kommun, Västergötland. Renovering och målning 2012-2013. Antikvarisk slutbesiktningsrapport.
- 2013:19 Klockarbolet. Odensåkers Klockarbol 1:9, Odensåkers socken, Mariestads kommun, Västergötland. Invändig renovering av manbyggnad 2013. Antikvarisk slutbesiktningsrapport.
- 2013:20 Vara tingshus. Vara kommun, Vara socken, Västergötland. Fasadenovering 2012. Bebyggelseantikvarisk rapport.
- 2013:21 Anestad Västergården. Anestad 2:19, Främmostads socken, Essunga kommun, Västergötland. Fogning m.m. av ladugård. Antikvarisk slutbesiktningsrapport.
- 2013:22 "Stenboa" vid Faledreven. Prästgården 36:1, Segerstads socken, Falköpings kommun, Västergötland. Renovering av fasader 2013. Antikvarisk slutbesiktningsrapport.
- 2013:23 Skånings-Åsaka kyrka. Skånings-Åsaka socken, Skara kommun, Västergötland. Fasadrenovering 2013. Antikvarisk slutbesiktningsrapport.
- 2014:1 Gluggetorpet. Råda Ågården 3:4, Råda socken, Lidköpings kommun, Västergötland. Omläggning av del av vasstak 2013. Antikvarisk slutbesiktningsrapport.

- 2014:2 Kv. Anden 6. Anden 6, Baggstedtska gården, Hjo stad och kommun, Västergötland. Renovering av veranda och balkong 2012-2013. Antikvarisk slutbesiktningsrapport.
- 2014:3 Kv. Kopparslagaren 10. Hjo socken och kommun, Västergötland. Renovering och målning av fasader 2013. Antikvarisk slutbesiktningsrapport.
- 2014:4 Kihlbergsgården. Kv. Långan 8, Hjo socken och kommun, Västergötland. Renovering av tak på gårdshus 2013. Antikvarisk slutbesiktningsrapport.
- 2014:5 Hällestads kyrka. Hällestads socken, Falköpings kommun, Västergötland. In- och utvändig målning 2013. Bebyggelseantikvarisk rapport.
- 2014:6 Tidaholms kyrka. Agnetorps socken, Tidaholms kommun, Västergötland. Puts och plåt- arbeten på tornet 2013. Bebyggelseantikvarisk rapport.
- 2014:7 Västerplana mejeri. Västerplana 3:8, Västerplana socken, Götene kommun, Västergötland. Renoveringsarbeten 2002-2012. Antikvarisk slutbesiktningsrapport.
- 2014:8 Bosgården. Gerum 14:2, Östra Gerums socken, Tidaholms kommun, Västergötland. Omläggning av vasstak på norra ladugården 2013. Antikvarisk slutbesiktningsrapport.
- 2014:9 Almnäs, smedjan. Almnäs 1:1, Norra Fågelås socken, Hjo kommun, Västergötland. Renovering av stomme m.m. 2013. Antikvarisk slutbesiktningsrapport.
- 2014:10 Kungsvillan i Karlsborg. Vanäs 1:5, Karlsborgs socken, Karlsborgs kommun, Västergötland. Reparationsarbeten 2013. Antikvarisk slutbesiktningsrapport.
- 2014:11 Djäknestallet. Kv. Iris 1-5, Skara stad och kommun, Västergötland. Renovering av tak och stomme 2013-2014. Antikvarisk slutbesiktningsrapport.
- 2014:12 Bryggeriet Nordstjernan. Kv. Saga 1, Skövde stad och kommun, Västergötland. Renovering av skorstenar 2013. Antikvarisk slutbesiktningsrapport.
- 2014:13 Piperska lasarettet. Brunnsborg 6:1, Ova socken, Götene kommun, Västergötland. Renovering av skiffertak 2013. Antikvarisk slutbesiktningsrapport.
- 2014:14 Hyringa fornstuga. Prästtorp 1:13, Hyringa socken, Grästorps kommun, Västergötland. Renovering av tak 2014. Antikvarisk slutbesiktningsrapport.
- 2014:15 Djäkneskolan i Skara. Kv. Saturnus 1, Skara kommun, Västergötland. Byggnadshistorisk studie.
- 2014:16 Villa nr 27, Mössebergsparken. Mössebergsparken 49:50, Falköpings kommun, Väster- götland. Ommålning m.m. 2014. Antikvarisk slutbesiktningsrapport.
- 2014:17 Befälgatan, Karlsborgs fästning. Karlsborgs socken och kommun, Västergötland. Ny sten- läggning 1998. Antikvarisk rapport.
- 2014:18 Byggnad 202, Karlsborgs fästning. Karlsborgs socken och kommun, Västergötland. Fasad- renovering 2005-2006. Antikvarisk rapport.
- 2014:19 Fortifikationsgatan, Karlsborgs fästning. Karlsborgs socken och kommun, Västergötland. Ny stenläggning 2005-2006. Antikvarisk rapport.
- 2014:20 Slutvärnet, Karlsborgs fästning. Karlsborgs socken och kommun, Västergötland. Installation av hiss till kyrkan 2001 samt brandavskiljande glasparti vid kyrkan 2001. Antikvarisk rapport.
- 2014:21 Lilla Bjurum. Bjurum 8:2, Vättilösa socken, Götene kommun, Västergötland. Renovering av två vindskammare 2012-2013. Antikvarisk slutbesiktningsrapport.
- 2014:22 Emma Svans stuga. Oltorp 1:26, Kvänums socken, Vara kommun, Västergötland. Renovering av tak 2014. Antikvarisk slutbesiktningsrapport.
- 2014:23 Gamla rådhuset. Kv. Rådhuset 12, Skara socken och kommun, Västergötland. Grund- förstärkning och invändig renovering 2013. Antikvarisk slutbesiktningsrapport.
- 2014:24 Skara domkyrka. Skara socken och kommun, Västergötland. Installation av klockspel 2014. Byggnadshistorisk rapport.
- 2014:25 Possiska Lancasterskolan. Hällekis 9:2, Medelplana socken, Götene kommun, Väster- götland. Renovering av puts m.m. 2014. Antikvarisk slutbesiktningsrapport.